

MOCW – Toespraak bij herdenking Oranjehotel & Waalsdorpervlakte, op 4 september 2021

Beste mensen,

Ieder kind dat nu geboren wordt, zal zijn ouders ooit horen vertellen over de corona-tijd.

Die ouders zijn veelal de twintigers en dertigers van nu.

Zij zullen hun kinderen vertellen over lockdowns, quarantaines, en gesloten grenzen.

Ze zullen zeggen hoe het dagelijks leven veranderde op een manier die ze nog niet eerder hadden ervaren. Hoe het ze overviel. En dat ze het maar drie keer niks vonden.

Hun kinderen slaan die verhalen ergens op, in hun achterhoofd. En zodra ze naar school gaan, gaan ze veel meer leren. Over onze geschiedenis. Over oorlog. Over democratie. Over 80, of 85 jaar vrijheid.

Misschien zullen ze hun ouders tegen die tijd nog eens terugvragen naar de corona-periode. Omdat ze willen weten hoe het voelt als je wordt verteld dat je sommige dingen niet mag doen.

Als het goed is zeggen hun ouders dan dat het goed is dat ze nadenken over vrijheid. Maar dat wat papa of mama in de coronatijd hebben gemerkt, in de verste verte niet lijkt op wat hun opa's en oma's en overgrootopa's en oma's, ooit in de oorlog hebben meegemaakt.

Ik zeg 'als het goed is'.

Want het moet die kinderen wel verteld worden.

Dat lukt alleen als we de verhalen over de oorlog springlevend en toegankelijk houden.

En als we blijven zeggen dat er niets in de buurt komt van de verschrikkingen van toen.

Want 75, 80 of 85 jaar geleden is voor je het weet een eeuw.
En een eeuw wordt al gauw een eeuwigheid.

We hopen misschien wel dat het zo ver weg gaat voelen, omdat de gruwelen van de bezetting achter ons liggen. Maar het mag nooit zo ver weg gaan voelen, dat we dreigen te vergeten.

Daarom is het goed dat u er allemaal bent hier, vandaag.

We hebben mensen in ons midden die uit eigen ervaring kunnen vertellen hoe gruwelijk het was hier, op ons continent, in ons land, in deze gevangenis.

En er zijn gelukkig hier en door het hele land mensen die er hun missie van hebben gemaakt om wat ons herinnert aan de oorlog, te behouden voor de toekomst.

Soms is dat een strak gemaaid grasveld.
Een gepoetst gedenkteken.
Of een verse bloem op een graf.

Dat kan al voldoende zijn om een ander te helpen zich te verplaatsen naar tóen.

Minder vaak zijn er plekken met nog veel meer spullen, ruimten, geuren, en galmen, die aan al je zintuigen vertellen hoe verschrikkelijk het is geweest, die bezetting.

Dat is voor mij de kracht van het Oranjehotel en de Waalsdorpervlakte, samen. Er bestaan in ons land maar weinig plaatsen die zulke sterke herinneringen aan tirannie en verzet oproepen als hier, tussen deze stenen en in de duinen verderop.

U weet allemaal hoe deze twee plekken ooit gezamenlijk zijn ingericht voor nietsontziende meedogenloosheid. Een decor in dienst van dictatuur. Gruwelijk.

Dit is dan ook al decennialang een indringende omgeving.

De beste manier waarop zo'n weerzinwekkende plek nog tot nut kan zijn, is als we ervoor zorgen dat hij goed bewaard blijft. Een veelzeggende status meegeven helpt ook.

Voor mij, als minister verantwoordelijk voor ons erfgoed, is dat het stempel van Rijksmonument. Het heeft even geduurd, maar dankzij de inzet van velen krijgen Oranjehotel en Waalsdorpervlakte nu officieel die status.

Dat is betekenisvol.

Het zegt dat deze plek en de vlakte hier vlakbij, tot in de puntjes bewaard en onderhouden moeten blijven. En dat de Rijksoverheid daar een flinke steen aan bijdraagt.

Dat doen we omdat we de strijd tegen onrecht niet willen vergeten. En we willen elke bezoeker hier de gelegenheid geven om naast de angst en de pijn, ook de hoop en het heldendom van de generaties voor hen te voelen.

Helaas kan niets ooit veranderen dat het Oranjehotel en de Waalsdorpervlakte twee locaties vol leed zijn geworden. Maar wij kunnen er wel voor zorgen dat het plaatsen blijven waar grote lessen worden geleerd.

Beste mensen,

Mét herinneringen zie je altijd meer dan zonder. Dat weten de oudsten onder u als de besten.

Als je dit Rijksmonument bezoekt, als scholier, of als ouder met je kind, dan leer je hoe geweld, terreur en vernietiging voor heel veel landgenoten realiteit zijn geweest.

Je krijgt er als het ware een herinnering bij – die van een ander, van 75 jaar geleden. Waardoor je zelf ook weer meer kunt zien.

Iemand heeft dan voor jou het verleden naar vandaag gebracht. En dat is iets wat voortdurend moet blijven gebeuren.

Zet uw goede werk voort. Vanaf nu met Rijksmonumentale statuur.

Dank u wel.